

Kaynak: Zeynep Şenel Gencer tarafından *sosyalbilimler.org*'da yayımlanmak üzere kaleme alınmıştır. Yayımlanma Tarihi: 23/06/2019.

Link: <https://www.sosyalbilimler.org/esitlik-mucadelesi-suffragette>

Haklar ve Onları Kazananlara Dair Bir Methiye: *Suffragette*

İster inanın ister inanmayın, Sarah Gavron'un 2015 tarihli ağırbaşlı draması *Suffragette*, İngiltere'den çıkan ve bu önemli kadın hareketini konu alan ilk uzun metrajlı film. *Suffragette*, Emmeline Pankhurst önderliğindeki kadınların seçme ve seçilme hakkını kazanmak için erkek egemen siyasete karşı verdikleri mücadelenin hikâyesidir.

Film, büyük ölçüde, 1900'lerde sıradan İngiliz kadınının yaşamına ilişkin kasvetli ama gerçekçi bir bakış açısı sunar. Kadınlara vatandaşlık haklarının tanınmasından 16 yıl ve hareketin sekteye uğradığı I. Dünya Savaşı'ndan 2 yıl öncesine götürür izleyicisini.

O dönemde, oy hakkı isteyen kadınlar, genellikle alaya alınan, politik değişim için gösteri yaparken yakalandıklarında dövülüp hapsedilen ve “siyasi ilişkileri muhakeme edebilecek aklî dengeye sahip olmadıkları” farz edilen bir grubu temsil ediyordu.

Kadınların “babaları, ağabeyleri ve kocaları tarafından son derece iyi temsil edildiği” varsayımını kendisine kalkan yapan geleneksel zihniyetin, “aklî dengeleri yerinde olmayan bu gürûha” oy verme hakkı verildiğinde “önüne geçilemeyecek” bir hareketle karşı karşıya olduğunu ve kadınların zamanla “parlamento üyesi, bakan, hâkim olmak” isteyeceklerini anlaması hiç de uzun sürmemiştir. Bu nedenle, erkek egemen sistem tüm imtiyazlarını kuşanarak en iyi savunma olarak bildiği saldırıya geçer.

Yerlerde sürüklenen, polisten dayak yiyen, eşlerinden şiddet gören, aşağılanan ve toplumun her kesimince -ve özellikle de kendileri gibi orta sınıftan kadınlar tarafından- dışlanan süfrajeterler yine de mücadele etmekten vazgeçmezler. Emmeline Pankhurst (Meryl Streep) bu mücadeleciler kadınının lideri olarak, konuşmalarda ve toplantılarda ortaya çıkan ve takipçileri üzerinde son derece etkili bir figür olarak tasvir edilir. Streep'in görüldüğü nadir planlar göz önüne alınırsa, böylesi bir yargıya varmak için ön bilgiye sahip olunması gerektiğini söylersek yanılmış olmayız. Her ne kadar dokunaklı ve kararlı olsa da filmin çok hareket gösterip az konuşan yapısı geri bildirimini zorunlu kılmaktadır.

Biraz tesadüfen biraz da olayların akışına kapılarak harekete dahil olan Maud Watts (Carey Mulligan), fabrikalarda ve dükkanlarda -12 saatten fazla- çalışıp didindikten sonra yorgun bedenlerini protestolara sürükleyen çalışan kadın kitlelerini temsilen yaratılmış kurgusal bir karakterdir. Çocukluğundan beri çamaşırcı olarak çalışan, 24 yaşında halen fiziksel ve cinsel tacize, gaddar çalışma koşullarına maruz kalan Maud, kendisini şanslı azınlıktan biri saymaktadır; sağlıklıdır, kocası (Ben Whishaw) kendisine kötü muamele etmemektedir ve birlikte oğullarını büyütmektedirler. Ancak bir gün iş arkadaşı Violet'e (Anne-Marie Duff) bir süfrajeter toplantısında eşlik eder ve hayatında ilk kez kaderini değiştirme şansı olduğunu keşfeder. Annesi gibi iş yerinde maruz kaldığı kimyasalların etkisiyle genç yaşta hayata veda edeceği gerçeği daha çok vurmaya başlar yüzüne. O nedenledir ki, bu yeni bulduğu özgürlüğü

kaybetmek istemez. Onu korumak, hayatındaki tüm diğer şeylerin birer birer elinden alınmasına neden olsa dahi...

Maud'un uyanışı, *Suffragette*'in dönüm noktasıdır. Kocasına “Bir kızın olsaydı ne olurdu?” diye sormasının, kendisini dayak yemiş arkadaşının yerine kongrede konuşurken bulunduğu yazılı metni bırakıp kendi gerçeklerini anlatmaya başlamasının altında hep bu “birey olarak kabul edilmek” arzusu yatmaktadır. Üstelik görünmez olmaktan çıkıp fark edilmek istemektedir. Bu nedenle, onun (yani kitlelerin) kadın olmanın boyun eğmek olmadığını anlamasıyla, anlatıyı sürükleyen sessizlik, protestoların, bombalamaların ve çılgınlıkların rahatsız edici ve uyandırıcı nidalarıyla bölünür. Maud'un cesaretle dolup taşan bakışları, sistemi korumaya ant içmiş polis müfettişinin karşısına dikildiğinde ve “sen olsan inandığın şeye ihanet eder miydin?” diye sorduğunda bir eşğin geri dönülemez biçimde aşıldığını hissederiz.

“Bize oy hakkını kelimeler değil, eylemler kazandıracak,” der Pankhurst. Hareketin mensuplarını araştıran polis, özellikle onun gibi “eğitilmiş” kadınlardan korkar. Çünkü bilinçli olmanın kararlılığı ve azmi getireceğini ve etrafını beyaz muhafazakâr çitlerle çevreledikleri bağnaz düzenlerinin bu dirayetli duruş karşısında eninde sonunda yıkılmaya mahkûm olduğunu bilirler.

Maud'un kocası “Aşağılık kadın hakları savunucularından mı oldun şimdi?” diyecek kadar cüretlidir, ancak oğullarına, eve ve kendine bakmaktan aciz olduğunu anlayacak kadar ‘bilinçli’ değildir. Tek yapabildiği sızlanmak ve küçük çocuğu başka bir aileye vermektir. Bu noktada, Maud'un bir kadın olarak söz hakkı yoktur. Kocasının karşısında yasal olarak bile hak arayamaz. Yine de içine itelendiği bu çaresizlik, elini kolunu bağlamakta yetersiz kalır.

Medyanın her dönem olduğu gibi hâkim tarafın yanında olarak “Oy Hakkı Savunucularından Ahlaksız Zarar” gibi başlıklar atması pek şaşırtıcı olmasa da zaman zaman kadrajı kaplayan manşet görüntüleriyle aralanan başka bir gerçek daha vardır: Medya, popüler ve göz önünde olanı asla görmezlikten gelemez. Süfrajette de bundan yararlanarak seslerini duyurmaya karar verirler; görmezden gelinemeyecekleri bir noktaya gelerek dünyaya seslerini duyurmaya...

Ancak bundan önce, seslerini duymaktan imtina edemeyen başkaları da olduğunu anlarız: Polis müfettişinin (Brandon Gleeson) amirine “Tedavilerimiz gittikçe barbarlaşıyor efendim. Biri ölürse, ellerimiz kana bulanır. Onların da bir şehidi olur,” diyerek kaçınılmaz olanı ilan ettiği noktada hem müfettişin hem de amirin çaresiz bakışlarında, çitlerin ardındaki fanusun çatırdamaya başladığını görürüz. Ve Maud'un kendinden emin müfettişin yüzüne korkusuzca adeta tükürdüğü sözleri hatırlarız: “İnsan ırkının yarısıyız. Hepimizi nasıl durduracaksın?”

Maud hakkındaki her şey, darmadağın saçlarından tutun da gözlerindeki yorgunluğa kadar her şey, genç kadının içinden bir fırtına gibi yükselen isyanın habercisidir. Nesiller boyu erkeklerin ne yapmaları gerektiğini söylediği kitleler adına konuşmak ve hayatının kontrolünü kendi ellerine almak için yüzeye çıkmaya çalışır.

Film, her ne kadar döneme dair tarihi ayrıntıları sunmakta yetersiz kalsa da demokratik cinsel eşitlik konusunda halen kayıtsız olan kitleler için kadınların seçme ve seçilme hakkının,

egemen sınıfın içkin nezaketi sayesinde doğal olarak evrilen bir süreç olmadığına, savaşıarak kazanıldığına dair iğneleyici bir hatırlatma işlevi görüyor.

Bitiş jeneriğinden önce son not olarak sunulan bilgiler, dünyada kadınların seçme ve seçilme hakkına dair kazanımlarını ve başarısızlıklarını çarpıcı bir biçimde ortaya koymaktadır. Bayan Whithers'ın -gerçek hayatta, Emily Wilding Davison- ve nicelerinin, kralın da katıldığı at yarışında uğruna kendisini feda ettiği (ki 2013'de *Observer*'de yayımlanan bir makale, ironik bir biçimde Davison'ın kralın atının eyerine kadın hareketine ait bir pankartı bağlamak için poligona çıktığını iddia ediyor) özgürlük hareketine bugün bile ihtiyaç olduğu bir gerçek. Günümüzde, dünya çapında, kadın nüfusunun %24 gibi bir kısmı hâlâ şiddete maruz kalıyor ve Vatikan, Afganistan, Pakistan, Uganda, Kenya, Umman, Katar, Mısır, Nijerya, Papua Yeni Gine ve Zanzibar gibi ülkelerde hâlen oy kullanamıyorlar. Dünyadaki eşitlik mücadelesi henüz bitmiş değil.

Kayda Değer Akademik Metinler mottosuyla, 10 Ağustos 2015 tarihinde yayın hayatına başlayan *sosyalbilimler.org*, sosyal bilimler alanında çalışma yürüten her bireyin yararlanmasına veya katkı sunmasına açık akademik bir web sitesidir. Hakkında detaylı bilgi almak için sosyalbilimler.org/hakkinda sayfasını ziyaret edebilirsiniz.

Facebook, Twitter, Instagram ve YouTube'da **@sosbilorg** kullanıcı adıyla *Sosyal Bilimler*'i takip edebilirsiniz.

sosyalbilimler.org/abonelik sayfasından e-bülten abonesi olarak, her pazar günü, o hafta içinde sosyalbilimler.org'da yayımlanan çalışmaların tamamını size gönderilecek bir e-posta ile alabilirsiniz.